

LBRIS

We know
books

JOHN SANDERSON

MYLES SANDERSON

**SERVICIUL
SECRET
BRITANIC
ÎN
RĂZBOIUL RECE
AMINTIRILE UNUI SPION**

Traducere din limba engleză de Alin Ionescu
Prefață de Mihai-Răzvan Ungureanu

CORINT
ISTORIE
—2024—

Cuprins

<i>Prefață</i>	5
<i>Introducere</i>	17
Capitolul 1 – <i>Copilăria din India</i>	33
Capitolul 2 – <i>Întoarcerea în Marea Britanie (1929)</i>	45
Capitolul 3 – <i>Înrolarea în armată, faleza de la Dover și războiul (1938–1942)</i>	54
Capitolul 4 – <i>Hut 6 de la Bletchley Park și ULTRA</i>	83
Capitolul 5 – <i>Călătoria înapoi în India, Trecătoarea Khyber și sikhii</i>	93
Capitolul 6 – <i>Bătălia de la Arakan (decembrie 1942–mai 1943)</i>	114
Capitolul 7 – <i>Bătălia de la Sangshak (martie 1944)</i>	135
Capitolul 8 – <i>Ziua Z (1944)</i>	160
Capitolul 9 – <i>Operațiunile SOE–RAF din Italia (1944)</i>	172
Capitolul 10 – <i>Elephant Point și eliberarea prizonierilor de război (1945)</i> ..	190
Capitolul 11 – <i>Bomba atomică și cea cu plutoniu</i>	197
Capitolul 12 – <i>Cortina de Fier, Berlin și Hess</i>	209
Capitolul 13 – <i>Baza Administrativă a Corpului de Informații MI4, Londra</i>	227
Capitolul 14 – <i>Începutul Războiului Rece și Podul Aerian al Berlinului (1948)</i>	235
Capitolul 15 – <i>Misiunea de la Paris și ONU (1948)</i>	246
Capitolul 16 – <i>În spatele Cortinei de Fier – Bulgaria (1949)</i>	303
Capitolul 17 – <i>Războiul clandestin din spatele Cortinei de Fier</i>	335
Capitolul 18 – <i>Centrul de Informații de la Edirne, Turcia</i>	347
Capitolul 19 – <i>Cursul SIS de informații despre zona Cipru-Egipt (1953)</i> ..	371

Capitolul 20 – Tunelul „Gold” și Berlinul (1953–1956)	387
Capitolul 21 – Invazia zonei Canalului Suez (1956)	397
Capitolul 22 – Atașat militar, Sofia și Zidul Berlinului (1961–1962)	422
Capitolul 23 – Criza Rachetelor din Cuba și Cartierul General al NATO din Paris (1962)	458
Capitolul 24 – Franța părăsește NATO și „Fairwell”	476
Capitolul 25 – Divizia de Informații și Planificare, AFCENT, Olanda (1968–1969)	487
Capitolul 26 – Ofițer de legătură cu armata franceză în Germania (1969–1971)	497
Capitolul 27 – Kim Philby la Berlin (1981)	509
Capitolul 28 – Operațiunea RIAN și exercițiul „Able Archer” (1983)	517
Capitolul 29 – Gorbaciov și sfârșitul Războiului Rece	546
Capitolul 30 – Serviciile de Informații din Africa de Sud au dat lovitura	562
Capitolul 31 – Elțin și sfârșitul comunismului	567
Capitolul 32 – Rezerva AT și ultima misiune ca angajat al SIS la Sarajevo (1995)	573
Capitolul 33 – Cei doi John și Kriegsglück	581
Anexa	585
Abrevieri	587
Mulțumiri	593
Note	595
Bibliografie și surse	617
Index	627

Capitolul 1

Copilăria din India

In 1909, Biroul Serviciilor Secrete a fost fondat la inițiativa lui Herbert Asquith*, prim-ministrul britanic, ca răspuns la amenințarea reprezentată de ambițiile imperiale ale Germaniei la adresa Imperiului Britanic. Primul director al acestui serviciu secret a fost căpitanul Smith-Cumming**, ofițer de marină care s-a semnat pe corespondență cu un „C” cu cerneală verde, o tradiție care continuă și în prezent⁷.

Zece ani mai târziu, într-o frumoasă zi de toamnă a anului 1919, la cinci luni după semnarea Tratatului de pace de la Versailles, un ofițer născut în Noua Zeelandă stătea fericit sub razele soarelui, în fața unei biserici din Otford, Kent, la braț cu a lui tânără mireasă, pe nume Gladys Royle, un „trandafir englezesc” în vârstă de 18 ani. După 20 de ani de la acel moment, mamă a șase copii, Gladys avea să scrie un jurnal de război foarte inspirat și plin de culoare.

Pe uniformă sa, maiorul Alexander Sanderson purta panglica roșu-albastră a unui DSO*** (Distinguished Service Order), panglica în culorile curcubeului

---

* De profesie avocat, Herbert Henry Asquith (12 septembrie 1852–15 februarie 1928) a fost un om de stat britanic și politician al Partidului Liberal care a ocupat funcția de prim-ministru al Marii Britanii începând cu data de 5 aprilie 1908. A fost forțat să demisioneze la 5 decembrie 1916 din cauza rezultatelor slabe ale trupelor britanice pe front (în special lipsa de muniții și eșecul campaniei de la Gallipoli) (n. tr.).

** Sir Mansfield George Smith-Cumming (1 aprilie 1859–14 iunie 1923) a fost ofițer de marină (comandor) în Marina Regală, cunoscut drept primul șef al Biroului Serviciilor Secrete (structura care se va transforma în SIS aproximativ în anul 1920), conducându-l din data de 7 octombrie 1909 (data înființării SSB) și până la moartea sa. În prezent, șeful MI6 este cunoscut sub tradiționala denumire de „C” (n. tr.).

*** Ordinul Serviciul Credincios (DSO) este o decorație militară instituită în data de 6 septembrie 1886 și acordată de Marea Britanie, în trecut doar ofițerilor din toate

a Medaliei Victoriei*, împreună cu o frunză de stejar (deoarece fusese citat prin Ordin de Zi pe Unitate**) și o panglică violet cu alb care avea atașat un trandafir argintiu în miniatură, trandafir ce semnifică o baretă pentru Crucea Militară*** acordată după executarea unui raid pe timp de seară în tranșeele inamice, într-o misiune de distrugere a câmpurilor de mine germane. Cele două dungi de pe mâneca stângă a vestonului simbolizau rănilor primite pe timpul fiecăreia din cele două acțiuni care îi aduseseră o Cruce Militară.

Cu adevărat atinsă de aripa norocului, supraviețuirea lui Alexander pe câmpurile morții de pe Frontul de Vest avea să-l convingă pe fiul lui cel mare că și el va trece propriul serviciu de război nevătămat. *Kriegsglück*-ul (supraviețuirea norocoasă în luptă) lui John Sanderson îi va permite să continue, după război, o carieră diplomatică și militară lungă și plină de evenimente, în slujba Serviciului de Informații Secret al Majestății Sale. Relatarea vieții lui John Burden Sanderson începe aici:

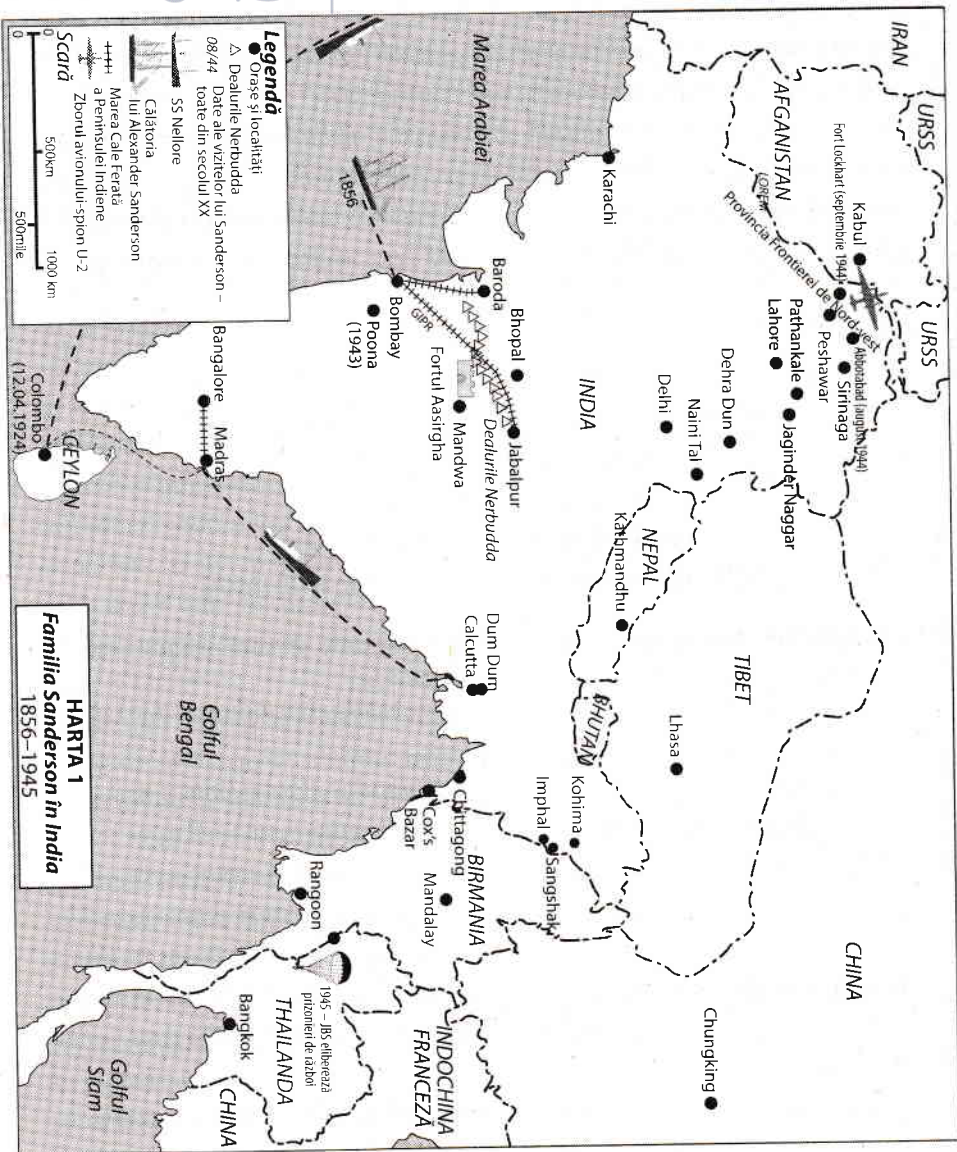
---

categoriile de forțe, pentru realizări excepționale pe timp de război și, în special, pe câmpul de luptă, pentru ca în prezent (după anul 1993) să fie acordată tuturor militarilor, de orice grad, pentru înalta calitate a actului de comandă de care au dat dovadă pe parcursul unor operațiuni militare reale (n. tr.).

* În original, Victory Medal; a fost o medalie acordată de către Marea Britanie și de teritoriile componente ale Imperiului Britanic tuturor participanților la acțiunile de luptă din Primul Război Mondial (n. tr.).

** În original, *Mentioned in Dispatches* (MID). Autorul se referă la un militar al cărui nume a fost menționat într-un raport oficial al unui superior – raport înaintat unui comandament (de armă, de mare unitate etc.) – pentru a descrie un act de curaj pe câmpul de luptă sau pe timp de război, și chiar dacă nu este decorat cu o medalie, el primește un certificat și o frunză de stejar din metal, care poate fi purtată pe funda unei alte medalii. Având în vedere faptul că MID este o distincție specifică Marii Britanii și țărilor din Commonwealth, am decis să utilizăm „citată prin OZU” drept traducere aproximativă (n. tr.).

*** Instituită în data de 28 decembrie 1914, Military Cross (MC) este o decorație militară acordată doar ofițerilor Forțelor Armate ale Marii Britanii până în anul 1993 (și ofițerilor din Commonwealth până după Al Doilea Război Mondial), după acel an militarii de toate rangurile fiind eligibili. MC este acordată pentru acte de vitejie exemplară înfăptuite pe timpul desfășurării unor acțiuni militare terestre împotriva inamicului (n. tr.).

LBRIS

We kr36w
books

Codul meu de viață de John Sanderson

Aceasta a fost filosofia mea de-a lungul vieții:

- să-ți câștigi plata pentru fiecare zi de muncă;
- să te relaxezi și să te bucuri de viață, atât la serviciu, cât și în afara lui;
- să iubești și să fii iubit;
- să râzi și să fii prietenos;
- să fii sincer și să nu fii egoist;
- să fii generos și amabil, atunci când bunătatea este meritată;
- să-ți ajuți familia și prietenii.

Și cel mai important dintre toate:

- să-ți iubești țara, să apreciezi și să fii recunoscător pentru că ești britanic.

Acolo unde India Centrală se întâlnește cu cerul,
Când iunie și căldura ei erau în toi,
Am întâlnit un tigru care trecea,
Un *Burra Bagh**, și eu eram
Înarmat până-n dinți și mult prea temător că voi muri –
Dar acum am pielea lui.

Anonim

M-am născut în 6 august 1921 pe proprietatea „The Brambles” din Otford, comitatul Kent. Acolo era casa bunicilor mei pe linie maternă, o casă mare, în stil victorian, cu o grădină întinsă și cu o livadă apreciabilă. Mama mea, Gladys Burden, locuia acolo împreună cu părinții ei și cu doi frați.

Tatăl mamei mele, „Jack” Burden, era fermecător, extrem de chipeș și cu un păr frumos, care a devenit complet alb chiar înainte de a împlini 20 de ani. Jack a fost director general în Londra și unul dintre membrii London Corn

---

* În limba hindi, *burra* înseamnă „mare”, iar *bagh* înseamnă „tigru” (n. tr.).

Exchange*, a fost șef al Poliției Speciale timp de 20 de ani, administrator de parohie și director al unei școli locale. Ar putea fi descris drept un membru al clasei de mijloc înstărite, cu o casă minunată, o menajeră și un șofer care era și grădinar, precum și cu o gospodărie cu cai și porci. Eu l-am considerat un om minunat și am fost întotdeauna foarte fericit să locuiesc acolo. Soția lui, Alice, la fel de încântătoare, era o doamnă extrem de elegantă, care arăta și se purta precum regina Maria a Regatului Unit! Inutil să adaug că ea a gestionat gospodăria ca pe un hotel care funcționa cu precizia unui ceas elvețian, cu mâncare excelentă și divertisment rafinat. Mai mult, nu a adresat niciodată vreun cuvânt de ocară cuiva. Pur și simplu am adorat-o!

La izbucnirea Primului Război Mondial, pe când aveam 39 de ani, bunicul meu s-a oferit voluntar pentru serviciul militar. La biroul de recrutare însă, sergentul de serviciu a avut altă părere, strigând la el după ce i-a văzut părul alb: „Ce faci aici, tataie?! Ieși din formație!”

Mama s-a căsătorit cu tatăl meu, Alexander Sanderson, în noiembrie 1919, la aproape un an de la semnarea Armistițiului care a pus capăt Primului Război Mondial. Alexander, ofițer în vârstă de 38 de ani, posesor al unui dosar apreciabil, plin de multele realizări din timpul războiului, luptase în serviciul Forțelor Imperiale Australiene, comandând o companie de săpători de tuneluri timp de trei ani. La o lună după nuntă, tatăl meu urma să se întoarcă în Australia, dar mama, îndrăgostită lulea de el, a decis să-l însoțească în călătorie pentru a ajunge la casa familiei lui din Perth, Australia de Vest, deși nu dorise să plece departe de propria ei familie. Călătoria s-a desfășurat pe mare, la bordul navei *SS Runic*, unde el ocupa funcția de OC (ofițer la comandă).

Tatăl meu a fost lăsat la vatră din armata australiană în aprilie 1920 și a acceptat imediat o ofertă primită de la Guvernul Indiei: aceea de a activa pe o perioadă de trei ani în cadrul Departamentului Lucrări Militare, fiind detașat drept genist de garnizoană, cu grad de maior, la Allahabad, în provinciile centrale. Pe timpul acelei detașări, mama a rămas gravidă, iar

---

* Numele unei foste piețe pentru porumb, cereale și semințe din Londra, singura, de altfel, din capitala britanică (n. tr.).

atunci când tatăl meu a fost transferat la Calcutta, un an mai târziu, ea a decis să revină acasă, în Kent, la părinții ei, pentru a-și naște acolo copilul, adică pe mine.

Prima mea călătorie în India

La patru luni după ce m-am născut în Kent, pe 2 decembrie 1921, ne-am imbarcat amândoi, mama și cu mine, la bordul vasului *SS Peona* din portul Liverpool, ajungând în Calcutta în Ajunul Anului Nou. Tatăl meu ne-a întâmpinat pe cheul marelui oraș-port din India, vaporul nostru ajungând acolo la scurt timp după plecarea prințului de Wales. Vizita lui Eduard al VII-lea* fusese întâmpinată cu revolte pe scară largă în Bombay, Allahabad și Calcutta și, drept urmare, 16 militari din trupele Gurkha** fuseseră uciși de rebelii antibritanici, în timp ce Gandhi*** se folosiseră de această vizită pentru a atrage atenția concetățenilor săi asupra campaniei pe care o ducea împotriva importului de pânză din străinătate. Desigur, eu nu-mi amintesc absolut nimic despre aceste evenimente, dar m-am referit pe scurt la ele deoarece voi ajunge și eu să trec prin revolte similare în Al Doilea Război Mondial, cu vreo 23 de ani mai târziu.

Un alt eveniment semnificativ, petrecut în acel moment, a fost semnarea de către guvernul britanic a acordului pentru independența Irlandei de

---

* Născut Albert Edward (9 noiembrie 1841–6 mai 1910), a fost regele Regatului Unit al Marii Britanii și al Irlandei și împărat al Indiei din 22 ianuarie 1901 și până la sfârșitul vieții (n. tr.).

** Gurkha sunt militari originali din Nepal și din zonele din India locuite de vorbitori ai limbii nepaleze, care activează în unități din armatele Nepalului, Indiei și Marii Britanii, precum și în unități cu destinație specială din Singapore și Sultanatul Brunei. Renumiți pentru calitățile de luptători, precum rezistența, curajul, disciplina și ferocitatea, sunt considerați militari de elită și datorită tacticilor utilizate în luptă (n. tr.).

*** Supranumit „Mahatma” („suflet mare”; hindi în original), Mohandas Karamchand Gandhi (2 octombrie 1869–30 ianuarie 1948) a fost un avocat indian care a demarat o campanie de rezistență nonviolentă (*ahimsa*, în limba hindi), militând împotriva colonialismului britanic și pentru independența Indiei. Asasinat prin împușcare de către un naționalist hindus, Gandhi s-a transformat într-un simbol mondial al luptei pentru libertate și pentru drepturile omului (n. tr.).

Sud, în data de 6 decembrie, în urma căruia șase dintre comitatele provinciei Ulster au rămas parte din Regatul Unit. Miniștrii de atunci credeau că, până la urmă, cel mai bine va fi pentru Irlanda dacă va avea propriul Parlament în orașul Dublin, dar liderii de astăzi din Ulster încă nu dau vreun semn cum că ar accepta să se plece în fața stăpânirii exercitate din orașul-port irlandez.

Mama a fost încântată să se întoarcă în India, însă a rămas, în curând, din nou însărcinată. Calcutta în plină vară nu era un loc potrivit pentru a aduce pe lume un copil, așa că, în iulie 1922, mama și cu mine am revenit la bordul unei nave, de data aceasta pe *SS Malda*, pentru călătoria de șase săptămâni care avea să ne aducă înapoi în Anglia. Am ajuns în Kent exact la timp pentru prima mea aniversare, iar mama a născut imediat după aceea un al doilea băiat, pe Richard. Potrivit spuselor ei, crescusem și mă transformasem într-un „băiat voinic și, ca toți băieții, plin de răutățile vârstei fragede”. Într-o zi, am fost găsit în garaj, apăsând butonul de pornire automată al mașinii familiei, cu motorul ticăind accelerat. Din această gospodărie fericită, în care am trăit fără griji, am fost nevoiți să pornim înapoi către India, în noiembrie 1924.

În jurnalul ei, mama a consemnat că: „această perioadă [de peste doi ani] petrecută la „The Brambles” [cu cei doi fii ai ei] a făcut copiilor atât de mult bine, în comparație cu căldura insuportabilă din Calcutta. Acolo, ei au avut parte de lapte și smântână din belșug, deoarece tatăl lor păstrase două vaci din rasa Jersey”. În cele din urmă, cu o oarecare teamă și cu ceva regrete, mama a pornit în călătoria de întoarcere în India la bordul vasului *SS Mori*. Cu toate acestea, gândul de a fi din nou împreună cu soțul ei și evitarea urâtei ierni englezești au fost îndeajuns pentru a-i asigura o doză serioasă de veselie.

În drumul nostru către înșorita Indie, nava a oprit în Malta, Port Said, Aden și Colombo. Îmi amintesc destul de vag că mă jucam pe punte cu Richard, precum și că sufeream de cald la bordul navei *SS Mori*, care naviga pe Marea Roșie, și că am răcit cu toții de la ventilatoarele care se învârteau constant. La părăsirea Angliei, am primit cadou o mașinuță cu pedale, care mi-a adus o mare bucurie pe puntea navei, ce devenise pentru mine nimic

altceva decât o pistă circulară de curse. Atunci când am virat greșit și am căzut de pe o pasarelă pe puntea de dedesubt, am distrus complet mașinuța, dar nimeni nu a putut înțelege cum de n-am fost și eu zdrobit în acel accident! Nu pot decât să presupun că îmi era dat să supraviețuiesc unei vieți teribil de periculoase.

Pe 4 decembrie 1924, în jurul orei 6 dimineața, am ajuns la Colombo, unde am fost întâmpinați de tatăl meu, întâlnire care mi-a produs o nemai-pomenit de mare emoție! Apoi, toți patru am continuat să navigăm spre Madras. După ce am debarcat, am pornit într-o călătorie de opt ore cu trenul până la Bangalore, unde tatăl meu primise misiunea de a proiecta un pod. În urma îndelungatei călătorii, ne-am bucurat de o pauză binemeritată, petrecând o săptămână foarte plăcută în West End Hotel, înainte de a reveni în orașul-port Madras pentru ultimele patru zile de călătorie spre Calcutta, zile petrecute la bordul vasului *Nellore*.

În Calcutta, aproape tot timpul, fratele meu mai mic și cu mine am fost îngrijiți de o *ayah* („bonă”) și de servitorii indieni. Drept urmare, eram fluent în limba hindustană până la vârsta de 4 ani, și am continuat să folosim această limbă până la întoarcerea noastră în Anglia, atunci când aveam 8 ani. Treptat, am uitat să o vorbesc, cu excepția a una-două propoziții disparate, dar, după ce am revenit în India, 13 ani mai târziu, în timpul celui de-Al Doilea Război Mondial, și am luat lecții de urdu la bordul navei, de la colonelul Hewett din Regimentul 13 Frontier First Rifles, mi-am reamintit toate cunoștințele pe care le acumulasem de mic copil. De fapt, spre marea mirare a colonelului, am vorbit mai fluent limba la sosirea noastră în Bombay decât ar fi putut el ajunge să vorbească vreodată!

În casa din Calcutta, ne jucam cu copiii servitorilor în grădina plină de straturi de nemțșori aparent modelate din argint, apoi pescuiam în pâraul local cu o lansetă încropită dintr-un băț de bambus și o ață de bumbac, cu un ac îndoit servind drept cârlig și cu o bucată de pâine drept momeală. Am prins mulți pești în acest fel și i-am dus cu mândrie până în încăperile servitorilor, unde *ayah* a noastră obișnuia să ni-i gătească, iar noi, să-i mâncăm cu lipii calde.

Am trăit câteva momente cu totul memorabile în timpul copilăriei petrecute în India. Într-o dimineață, fratele meu și cu mine ne-am trezit cu un foșnet care venea de sub paturile noastre. Privind în jos, am văzut un șarpe mare, care stătea încolăcit. Îngroziți, ne-am dat seama că era o cobra regală, un șarpe foarte otrăvitor, care trebuie să se fi strecurat înăuntru prin orificiul de scurgere de la cadă. Richard a scos un țipăt pătrunzător: „Șarpe!”, iar tatăl nostru a năvălit în cameră cu un baston de munte uriaș în mâini, reușind să alunge șarpele afară.

Tatăl meu ne-a dăruit o cale ferată în miniatură și un tren Hornby mecanic cu mai multe vagoane, iar noi am construit tuneluri și am petrecut ore în șir urmărind cum trece trenulețul prin ele. Tata ne-a explicat că bunicul lui, botezat tot Alexander, inginer de căi ferate, fusese trimis de către Robert Stephenson în 1856 pentru a supraveghea construcția GIPR*, dar, la câteva săptămâni de când linia de cale ferată ajunsese în jungla din zona Nerbudda, a murit de „febra junglei” (malaria). Totul s-a întâmplat în timpul Răscoalei șipailor**. După înmormântarea bunicului său la fortul Agra, bunica tatălui meu, Susannah, s-a întors la Bombay, călătorind pe timpul nopții înarmată cu un pistol cu mâner de argint pe care nu ar fi ezitat să-l folosească (această armă de foc a rămas în familie până în anul 1940, când am fost nevoiți să-l predăm la o secție de poliție pentru a fi folosit de membrii *Home Guard****). Susannah s-a recăsătorit cu un sergent, veteran al

---

* Great Indian Peninsula Railway (Sistemul de Cale Ferată al Peninsulei Indiene) a fost denumirea companiei înființate la 1 august 1849 în scopul construirii unui sistem de cale ferată în zona centrală a Indiei. În 5 noiembrie 1951, GIPR a fost integrată în Central Railway (Zona Centrală de Cale Ferată), una dintre cele 19 zone de cale ferată ale Indiei (n. tr.).

** Având la bază atât convingeri religioase, cât și opresiunea exercitată de trupele Coroanei britanice asupra nativilor indieni, Răscoala șipailor (cunoscută și drept „Rebeliunea indiană din 1857”), a fost o revoltă a trupelor de șipai (infanterist profesionist indian) care a început în 10 mai 1857 și s-a încheiat prin înăbușirea în sânge a acesteia, în aprilie 1859 (n. tr.).

*** Activă în perioada 14 mai 1940–3 decembrie 1944, Home Guard (Gărzile Patriotice, într-o traducere aproximativă) a fost o miliție alcătuită din civili, care a sprijinit acțiunile armatei britanice în Al Doilea Război Mondial. A avut rolul de a suplini acțiunile de apărare în cazul invadării insulei de către trupele Germaniei naziste. Cei aproximativ 1,5 milioane